

Regeringens proposition

1976/77:84

om vissa anslag ur kyrkofonden, m. m.;

beslutad den 17 mars 1977

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

PER AHLMARK

JOHANNES ANTONSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas huvudsakligen frågor om anslag ur kyrkofonden. Sålunda föreslås anslag till en tjänst som förste stiftsadjunkt för finskspråkigt församlingsarbete vid ärkebiskopens kansli och till en ny stiftsadjunktstjänst i Stockholms stift. Ett anslag på 1 220 000 kr. föreslås få utgå till anordnande av ytterligare lokaler för ärkebiskopens kansli. Uppräkning föreslås av bidragen till sjömanspräster, bidraget till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet och anslaget till biträdes hjälp åt biskoparna. Vidare föreslås att tjänst som pastoratsadjunkt skall kunna inrättas i svensk utlandsförsamling. Slutligen framläggs förslag angående fördelningen mellan pastorat och skola av arbetsgivaravgifter för kyrkomusiker, vilka har fyllnadstjänstgöring som musiker vid statliga eller statsunderstödda läroanstalter.

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-17

Närvarande: statsråden Ahlmark, ordförande, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Åsling, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Ullsten, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsrådet Antonsson

Proposition om vissa anslag ur kyrkofonden, m. m.

1 Inrättande av en ny stiftsadjunktstjänst i Stockholms stift

Av de 55 stiftsadjunktstjänster som f. n. finns inrättade är sex avsedda för den finskspråkiga befolkningen i Sverige. De 49 övriga stiftsadjunktstjänsterna har av regeringen för tiden den 1 juli 1975—den 30 juni 1978 fördelats så att Uppsala stift erhållit sju, varav två med placering vid ärkebiskopens kansli, Lunds stift sex, Luleå och Göteborgs stift vardera fem, Stockholms stift fyra, Visby stift en samt vart och ett av Linköpings, Skara, Strängnäs, Västerås, Växjö, Karlstads och Härnösands stift tre.

Domkapitlet i Stockholm anhåller om inrättande av en ny stiftsadjunktstjänst med ansvar för utbildning och fortbildning av präster och lekmannamedhjälpare.

Kammarkollegiet erinrar om att man i Stockholms stift genom skilda stiftsorgan bedriver en mängd verksamheter för utbildning och fortbildning bland präster, övrig anställd personal, förtroendevalda, frivilliga församlingsmedarbetare m. fl. Kollegiet anser det angeläget att i stiftet anställs en stiftsadjunkt som en samordnande kraft i detta brett upplagda utbildningsarbete och tillstyrker framställningen. Som ett ytterligare argument för den föreslagna tjänsten framhåller kollegiet att Stockholms stift med sin stora folkmängd får anses vara eftersatt i fråga om antalet stiftsadjunkter.

Föredraganden

De olika stiftsorganen i Stockholms stift bedriver ett omfattande och betydelsefullt utbildningsarbete. För den fortsatta utvecklingen och sam-

ordningen av detta arbete behövs en särskild tjänst. Jag tillstyrker därför förslaget om inrättande av en ny stiftsadjunktstjänst.

2 Inrättande av en tjänst som förste stiftsadjunkt för finskspråkigt församlingsarbete, m. m.

1975 års kyrkomöte har anhållit dels att det försöksvis under en tre-årsperiod i Lunds stift anställs en extra förste stiftsadjunkt med Malmö som stationeringsort och med uppgift att bedriva kyrklig verksamhet bland danskspråkiga personer i stiftet, dels att det inrättas en tjänst som förste stiftsadjunkt vid ärkebiskopens kansli med uppgift att vara sekreterare för det finskspråkiga församlingsarbetet inom svenska kyrkan (mot. 1975: 9 och 23, 1TU 8, kskr 28). Som ett alternativ till den föreslagna tjänsten som förste stiftsadjunkt för danskspråkiga har kyrkomötets första tillfälliga utskott pekat på möjligheten för domkapitlet i Lund att inrätta en tjänst som pastoratsadjunkt med rätt att verka bland de danskspråkiga i stiftet.

Dansk Menighedsamfund understryker vikten av att en extra förste stiftsadjunkt för danskspråkiga anställs.

Riksförbundet för finskspråkigt församlingsarbete i Sverige erinrar om att riksförbundet tidigare vid flera tillfällen betonat vikten av att en speciell sekreterartjänst för kyrkans finskspråkiga arbete inrättas. Riksförbundet finner det också motiverat att en tjänst som förste stiftsadjunkt för danskspråkiga inrättas i Lunds stift.

Förslaget om inrättande av stiftsadjunktstjänster för verksamhet bland danskspråkiga och finskspråkiga tillstyrks vidare av *statens invandrarverk, ärkebiskopen* samt *domkapitlet i Uppsala och Lund*.

Kammarkollegiet anser det otillfredsställande att svenska kyrkan inte har någon som svarar för den övergripande planeringen och samordningen av arbetet bland kyrkans finskspråkiga medlemmar. Kollegiet tillstyrker därför att en tjänst som förste stiftsadjunkt för finskspråkiga inrättas. Beträffande den föreslagna tjänsten för danskspråkiga förklarar kollegiet att antalet danska invandrare som tillhör svenska kyrkan inte är så stort att en särskild stiftsadjunktstjänst för danskspråkigt kyrkligt arbete bör inrättas. Kollegiet hänvisar i stället till möjligheten att inrätta en tjänst som pastoratsadjunkt.

Föredraganden

Det är angeläget att en övergripande planering och samordning av svenska kyrkans verksamhet för finska invandrare kommer till stånd. Jag förordar att för detta arbete inrättas en tjänst som förste stiftsadjunkt vid ärkebiskopens kansli.

Förslaget om en tjänst som förste stiftsadjunkt för verksamhet bland danskspråkiga är jag däremot inte beredd att tillstyrka. Jag anser i

likhet med kammarkollegiet att möjligheten att inrätta en tjänst som pastoratsadjunkt för danskspråkiga i Lunds stift i stället bör prövas.

3 Anordnande av ytterligare lokaler för ärkebiskopens kansli

1970 och 1973 års riksdagar medgav att ur kyrkofonden fick utgå sammanlagt 612 000 kr. för anordnande av nya lokaler för ärkebiskopens kansli och för inredning och utrustning av dessa lokaler (prop. 1970: 36, 3LU 1970: 37, rskr 1970: 190, prop. 1973: 66, KrU 1973: 25, rskr 1973: 157). Lokalerna är inrymda i västra delen av en till ärkebiskopsgården hörande ekonomibyggnad, uppförd 1789. Ekonomibyggnaden har tidigare innehållit stall, vagnbod, selkammare, bryggghus och mangelbod.

Ärkebiskopen anhåller att 1 220 000 kr. anvisas ur kyrkofonden för anordnande av ytterligare lokaler för ärkebiskopens kansli genom att östra delen av ekonomibyggnaden byggs om enligt ett av domkyrkoarkitekten Porne utarbetat förslag. Utrymmet i kansli lokalerna är för närvarande otillräckligt och en del av de anställda måste tjänstgöra i lokaler som inte är avsedda för kontorsarbete. Ytterligare utrymme behövs även för arkiv och bibliotek.

Riksantikvarieämbetet godkänner för sin del att förslaget efter viss justering genomförs. Arbetena bör enligt ämbetet ske under kulturhistorisk kontroll av Upplandsmuseet.

Byggnadsstyrelsen, som inte har någon erinran mot förslaget, har granskat den till förslaget hörande preliminära kostnadsberäkningen. Styrelsen finner denna godtagbar men framhåller att vid medelsanvisning hänsyn behöver tas till den allmänna kostnadsstegring som skett sedan beräkningen utfördes.

Kammarkollegiet har inte något att erinra mot att erforderliga medel anvisas ur kyrkofonden för anordnande av ytterligare lokaler för ärkebiskopens kansli. Kollegiet finner det från praktisk synpunkt lämpligt att regeringen utverkar riksdagens bemyndigande att ur kyrkofonden få ta i anspråk de medel som behövs för att täcka inte bara de kostnader om tillhoppa 1 220 000 kr., som det är fråga om nu, utan också de utgifter för anordnande av de nya lokalerna och för utrustning av dem, som kan bli aktuella i framtiden.

Föredraganden

De lokaler som f. n. disponeras för ärkebiskopens kansli är otillräckliga. Jag tillstyrker därför att högst 1 220 000 kr. får utgå ur kyrkofonden för att bekosta anordnande av ytterligare lokaler för ärkebiskopens kansli. Jag förutsätter därvid att man prövar möjligheten att genom besparingar uppväga de merkostnader som uppkommer på grund av den allmänna kostnadsstegringen.

4 Avlöningsbidrag för sjömanspräster

Ur kyrkofonden utgår f. n. till styrelsen för svenska kyrkan i utlandet 20 bidrag om vardera 49 500 kr. för budgetår för avlöning av präster som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet.

Styrelsen för svenska kyrkan i utlandet anhåller att varje lönebidrag räknas upp till 52 072 kr., vilket belopp motsvarar 90 % av den beräknade kostnaden för löner och sociala avgifter. Vidare anhåller styrelsen om retroaktivt tillägg för tiden den 1 januari 1976—den 30 juni 1977 med sammanlagt 77 160 kr.

Kammarkollegiet föreslår att varje bidrag räknas upp med 2 600 kr. till 52 100 kr. och att retroaktivt tillägg får utgå med sammanlagt 78 000 kr.

Föredraganden

Med hänsyn till de ökade kostnaderna för löner och socialförsäkringsavgifter bör varje bidrag den 1 juli 1977 räknas upp med 3 700 kr. till 53 200 kr. Vidare förordar jag att retroaktivt tillägg för tiden den 1 januari 1976—den 30 juni 1977 får utgå med ett sammanlagt belopp av 90 000 kr.

5 Bidrag till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet

För innevarande budgetår har anvisats ett anslag av högst 225 000 kr. ur kyrkofonden som bidrag till bestridande av kostnaderna för den kyrkomusikaliska linjen vid Sköndalsinstitutet. I beloppet ingår en engångsanvisning av 15 000 kr. som bidrag till renovering resp. utbyte av pianon.

Direktionen för Svenska diakonsällskapet anhåller för budgetåret 1977/78 dels om ett anslag på 445 340 kr., dels om ett enligt principen för statsbidrag till den sociala utbildningen vid Sköndalsinstitutet beräknat tilläggsanslag, när de löne- och arvodeskostnader som föranleds av ändrade avtal kan framräknas. Av det begärda beloppet avser 341 440 kr. beräknade kostnader för avlöningar åt lärare efter avdrag för elevavgifter, rikskollekter och kyrkorådsanslag, 28 000 kr. kostnader för underhåll och förnyelse av musikinstrument och 75 900 kr. övriga driftskostnader.

Kammarkollegiet tillstyrker en höjning av bidraget till löner med 31 000 kr. till 241 000 kr. Kollegiet vill inte motsätta sig att bidrag dessutom får utgå med 15 000 kr. till utbyte och renovering av musikinstrument. Däremot avstyrker kollegiet begärda bidrag till övriga driftskostnader ävensom tilläggsanslag.

Föredraganden

De ökade lönekostnaderna motiverar en höjning av lönebidraget med 49 000 kr. till 259 000 kr. Jag föreslår att diakonsällskapet dessutom får 15 000 kr. som bidrag till underhåll och förnyelse av musikinstrument. Något tilläggsanslag är jag däremot inte beredd att tillstyrka. Bidrag till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet bör alltså för nästa budgetår utgå med sammanlagt högst 274 000 kr.

6 Förordnande av pastoratsadjunkt i svensk utlandsförsamling

Enligt beslut av riksdagen år 1949 kan regeringen medge att pastoratsadjunkter förordnas i stiftet (prop. 1949: 204 s. 100, SILU 1949: 2 s. 74, rskr 1949: 399). Rätten att inrätta sådana tjänster har delegerats till domkapitlet, som får inrätta tjänster i befordringgång för pastoratsadjunkt till det antal som oundgängligen fordras för att uppehålla den prästerliga verksamheten i stiftet. Kyrkofonden bestrider kostnaderna för pastoratsadjunkternas avlöningsförmåner. Vederbörande pastorat bekostar deras tjänsteresor inom pastoratet.

Ärkebiskopen framhåller att det även inom de svenska utlandsförsamlingarna stundom föreligger behov av att förstärka den prästerliga organisationen. Ärkebiskopen föreslår därför att regeringen hos riksdagen anhåller om bemyndigande att förordna pastoratsadjunkt i svensk utlandsförsamling.

De svenska utlandsförsamlingarna är sju till antalet och utgörs av församlingarna i Paris, London, Berlin, Köpenhamn, Oslo, Helsingfors och Buenos Aires. De har av Kungl. Maj:t fastställd kyrkoordning och lyder under domkapitlet i Uppsala.

Kammarkollegiet har inte något att erinra mot att möjlighet öppnas att förordna pastoratsadjunkt i svensk utlandsförsamling. En förutsättning för sådant förordnande bör vara att det befinns oundgängligen nödvändigt för tillfredsställande församlingsvård. Vidare anser kollegiet att kyrkofonden bör svara endast för kostnader för pastoratsadjunktens löneplanslön. Kostnaderna för övriga avlöningsförmåner m. m. bör enligt kollegiet betalas av utlandsförsamlingen.

Föredraganden

I enlighet med ärkebiskopens förslag bör möjligheten att inrätta tjänst som pastoratsadjunkt utvidgas till att gälla även de svenska utlandsförsamlingarna. Kostnaden för löneplanslön och sociala avgifter för pastoratsadjunkt som förordnas i svensk utlandsförsamling bör bestridas ur kyrkofonden. Övriga kostnader bör betalas av vederbörande utlandsförsamling.

7 Biträdeshjälp åt biskoparna

För innevarande budgetår har anvisats ett anslag av högst 200 000 kr. ur kyrkofonden för biträdeshjälp åt biskoparna. Med hänsyn till de ökade lönekostnaderna bör anslaget höjas med 20 000 kr. till 220 000 kr. för budgetåret 1977/78.

8 Anslag till anlitande av biträde vid handläggningen av kyrkliga ärenden

Med stöd av 12 § 3 lagen (1970: 940) om kyrkliga kostnader (ändrad 1975: 1323) utgår ur kyrkofonden anslag för anlitande av biträde vid handläggningen av kyrkliga ärenden inom vederbörande departement. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 80 000 kr. För nästa budgetår räknar jag med ett lika stort medelsbehov och förordar därför att ett oförändrat anslag av 80 000 kr. anvisas för ändamålet.

9 Bestridande av vissa avlöningskostnader för kyrkomusiker med fyllnadstjänstgöring

Genom statsmakternas beslut 1974 (prop. 1974: 40 avd. II, KrU 1974: 12, rskr 1974: 184) blev pastoraten berättigade till ersättning av skolan för så stor del av då aktuella arbetsgivaravgifter som belöper på skolans avlöningsbidrag till pastoraten för organister och biträdande kyrkomusiker vilka har fyllnadstjänstgöring som musiklärare vid vissa statliga eller statsunderstödda läroanstalter. Kungl. Maj:t bemyndigades bestämma en schablon, efter vilken ersättningen i fråga skall beräknas.

Senast gällande bestämmelser i ämnet finns dels i 59 § 2 mom. kyrkomusikerförordningen (1950: 375, omtryckt 1973: 681; 59 § 2 mom. ändrat 1974: 630 och 1975: 1193), dels i förordningen (1976: 329) om beräkning av viss kostnad enligt kyrkomusikerförordningen (1950: 375).

Sedan 1974 har tillkommit ytterligare arbetsgivaravgifter, som pastoraten har att erlægga för ifrågavarande personalgrupp och som inte täcks av nyssnämnda beslut, nämligen avgifter enligt lagen (1975: 335) om arbetsgivaravgift till arbetsmarknadsutbildningen, lagen (1975: 358) om vuxenutbildningsavgift, lagen (1975: 380) om delpensionsförsäkring, lagen (1976: 380) om arbetsskadeförsäkring och lagen (1976: 381) om barnomsorg. Som villkor för statsbidrag till berörda statsunderstödda skolor bör gälla att även kostnaden för dessa avgifter fördelas mellan pastorat och skola efter samma grunder som gäller för de äldre arbetsgivaravgifterna. Samma fördelning bör gälla även när fyllnadstjänstgöringen är förlagd till statlig läroanstalt.

10 Bestridande av kostnader för församlingsprästers resor till kontraktskonvent

Sedan 1952 gäller i princip att pastorat skall svara för kostnader för prästers resor i tjänsten inom pastoratet och kyrkofonden för resor som sträcker sig utanför pastoratet (se prop. 1972: 30 s. 10). I prop. 1963: 130, i vilken lades fram vissa förslag till ändrade grunder för ersättning åt präster för resor i tjänsten, angav föredragande statsrådet (s. 16) vissa allmänna riktlinjer till ledning för domkapitlens prövning av ersättningsanspråk för tjänsteresa. Han uttalade därvid bl. a., att resor till sammankomster med kontraktets präster inte bör anses som tjänsteresor. Uttalandet godkändes av riksdagen (SU 1963: 122 s. 3, rskr 1963: 272).

Biskopsmötet antog år 1966 en kontraktsprostinstruktion, enligt vilken kontraktsprostarna två gånger årligen skall samlas till kontraktskonvent för överläggningar i frågor rörande ämbetsutövningen.

Domkapitlet i Härnösand har i skrivelse den 13 juni 1973 framhållit, att föreskriften för kontraktsprostarna att kalla till sammankomst bör motsvaras av en skyldighet för prästerna inom kontraktet att infinna sig. Emellertid kan varken kontraktsprosten eller domkapitlet ålägga dem en sådan skyldighet som ett tjänståliggande, om de inte kan få ersättning för sina resekostnader.

I en inom utbildningsdepartementet den 28 oktober 1974 upprättad utredningspromemoria rörande tillämpningen av prästresekungörelsen (1963: 617) i vissa fall lämnas bl. a. en redogörelse för vilka frågor som normalt behandlas vid kontraktskonvent. Denna redogörelse ger enligt promemorian anledning att beteckna konventen som organ för samråd, planering och information. Med hänsyn härtill och till den pågående utvecklingen inom förvaltning och näringsliv mot ökat samråd och ökad planering bör prästernas resor till konventen enligt promemorian anses som tjänsteresor. Antalet ersättningsberättigande resor föreslås emellertid skolas begränsas till högst två per år.

Uppfattningen att resorna bör anses som tjänsteresor delas genomgående av de instanser som efter remiss yttrat sig över promemorian. Hit hör bl. a. kammarkollegiet, riksrevisionsverket, samtliga domkapitel och Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund.

Slutligen har 1975 års kyrkomöte (kskr 1975: 46) hemställt om sådana tillämpningsbestämmelser till prästresekungörelsen att prästs resor till kontraktskonvent är att anse som tjänsteresor, dock att ersättning skall utgå för högst två resor per år.

Mot bakgrund av vad som sålunda har förekommit vill jag upplysa om att jag avser att i annat sammanhang föreslå regeringen, att församlingsprästers resor till kontraktskonvent skall kunna betraktas som tjänsteresor.

11 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge att ur kyrkofonden fr. o. m. den 1 juli 1977 t. v. får utgå medel för avlönande av ytterligare en stiftsadjunkt,

2. medge att ur kyrkofonden fr. o. m. den 1 juli 1977 t. v. får utgå medel för avlönande av en förste stiftsadjunkt vid ärkebiskopens kansli, avsedd för det finskspråkiga församlingsarbetet,

3. medge att ur kyrkofonden får utgå medel med högst 1 220 000 kr. för anordnande av ytterligare lokaler för ärkebiskopens kansli,

4. medge att ur kyrkofonden till styrelsen för svenska kyrkan i utlandet får utgå

dels för tiden den 1 januari 1976—den 30 juni 1977 ytterligare avlöningsbidrag med sammanlagt 90 000 kr.,

dels fr. o. m. den 1 juli 1977 t. v. 20 bidrag om vardera 53 200 kr. för budgetår för avlöning av präster som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet,

5. medge att ur kyrkofonden för budgetåret 1977/78 får utgå bidrag till Svenska diakonsällskapet med högst 274 000 kr. till bestridande av kostnader för utbildning av kyrkomusiker vid Sköndalsinstitutet,

6. medge att ur kyrkofonden får bestridas kostnaderna för löneplanslön och sociala avgifter för pastoratsadjunkt som förordnas i svensk utlandsförsamling,

7. medge att ur kyrkofonden för budgetåret 1977/78 får utgå medel med högst 220 000 kr. för biträdes hjälp åt biskoparna,

8. medge att ur kyrkofonden för budgetåret 1977/78 får utgå medel med högst 80 000 kr. för anlåtande av biträde vid handläggningen av kyrkliga ärenden inom vederbörande departement,

9. bemyndiga regeringen att meddela bestämmelser om fördelningen mellan pastorat och skola av kostnaderna för arbetsgivaravgifter på sätt som jag har angett under punkt 9.

12 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

